

ตัวอย่างผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริในกิจกรรมของ อพ.สธ. ของหน่วยงานที่ร่วม
สนองพระราชดำริ ในปีงบประมาณ 2555

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช

ดำเนินงานโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

1. พื้นที่ “ปกป้องพันธุกรรมพืช” ป่ารอบเขื่อนตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สนองพระราชดำริโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย(อพ.สธ.-กฟผ.) จำนวน 11 แห่ง พื้นที่รวม 21,084 ไร่ การควบคุมดูแลพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืชส่วนใหญ่เป็นงานดูแลรักษาพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืชด้วยการสร้าง ซ่อมบำรุงฝายชะลอน้ำ และจัดทำแนวป้องกันไฟงานตรวจสอบและป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า โดยการออกตรวจสภาพป่าร่วมกับหน่วยป้องกันป่าไม้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืช และพื้นที่ปลูกรักษาของเขื่อนและโรงไฟฟ้า

พื้นที่สนองพระราชดำริ	จังหวัดที่ตั้ง	พื้นที่ปกป้อง		พื้นที่ปลูกรักษา	
		แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)
เขื่อนภูมิพล	ตาก	1	8,103	1	655
เขื่อนสิริกิติ์	อุตรดิตถ์	2	1,896	2	18
เขื่อนศรีนครินทร์	กาญจนบุรี	2	1,025	2	44
เขื่อนวชิราลงกรณ	กาญจนบุรี	2	950	2	36
เขื่อนรัชชประภา	สุราษฎร์ธานี	3	1,418	3	75
เขื่อนบางลาง	ยะลา	1	336	1	10
เขื่อนอุบลรัตน์	ขอนแก่น	1	1,481	1	80
เขื่อนสิรินธร	อุบลราชธานี	1	2,939	1	38
เขื่อนจุฬาภรณ์	ชัยภูมิ	4	814	4	32
เขื่อนน้ำพุง	สกลนคร	3	1,246	1	2
เขื่อนห้วยกุ่ม	ชัยภูมิ	1	876	0	0
รพ.ลำตะคองชลภาวัฒนา	นครราชสีมา	0	0	1	6
รวมทั้งสิ้น		22	21,084	20	996

2 การสำรวจและจัดทำรายงานพืชพรรณในพื้นที่ “ปกป้องพันธุกรรมพืช” ป่ารอบเขื่อนตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สนองพระราชดำริโดย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อพ.สธ.-กฟผ.) ในปี 2555 จำนวน 2 แห่ง คือ

2.1 สำรวจทรัพยากรกายภาพและชีวภาพพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืชเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก กฟผ. ได้ทำการสำรวจทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ จำนวน 8,103 ไร่ โดยได้รับความร่วมมือจากคณะผู้ปฏิบัติ งานวิทยากร อพ.สธ. คณะวิจัยมหาวิทยาลัยพะเยา และปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา วิชาร่วมปฏิบัติการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลของระบบนิเวศน์ที่สะท้อน

ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ เส้นทาง ระยะทาง 4 เส้นทาง 12.4 กิโลเมตร หัวข้อในการสำรวจ 15 โครงการ โดยมีนักวิจัยที่เข้าร่วมสำรวจ 233 คน

2.2. สำรวจทรัพยากรกายภาพ และชีวภาพพื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืชเขื่อนน้ำพุง จังหวัด สกลนคร กฟผ. ได้ทำการสำรวจทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ จำนวน 1,246 ไร่ โดยได้รับความร่วมมือจากคณะผู้ปฏิบัติ งานวิทยาการ อพ.สธ. โดยได้รับความร่วมมือจากคณะผู้ปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. คณะวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละสาขาวิชา ร่วมปฏิบัติการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลของระบบนิเวศน์ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลของระบบนิเวศน์ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางกายภาพ และชีวภาพ เส้นทาง ระยะทาง 3 เส้นทาง 3 กิโลเมตร หัวข้อในการสำรวจ 16 โครงการ โดยมีนักวิจัยที่เข้าร่วมสำรวจ 280 คน

ดำเนินงานโดยกรมพัฒนาที่ดิน

การดำเนินการโครงการ อพ.สธ. - กรมพัฒนาที่ดิน ตามแผนงานโครงการ อพ.สธ. ระยะ 5 ปีที่ห้า โดยทำการสำรวจพื้นที่ และกำหนดขอบเขต จัดทำเป็นพื้นที่โครงการ อพ.สธ. เก็บข้อมูลพื้นที่ และพืชพรรณในการปกปักพันธุ์กรรมพืช ซึ่งได้ดำเนินการสำรวจความพร้อมของสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) เกี่ยวกับพื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิม และพื้นที่พรณไม้ที่มีคุณค่าสมควรอนุรักษ์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับปรับแผนแม่บทโครงการ อพ.สธ. ปีที่ 5 ระยะที่ห้า กรมพัฒนาที่ดินจากผลการสำรวจพบว่า พื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิมสมควรที่จะอนุรักษ์ไว้ จากจำนวนสถานีพัฒนาที่ดินที่ตอบแบบสอบถามพบว่ามีสถานีพัฒนาที่ดินที่มีพื้นที่ป่าธรรมชาติดั้งเดิมที่สมควรอนุรักษ์ไว้ จำนวน 18 สถานี หรือร้อยละ 39.13 ดังมีรายละเอียดสถานีและพื้นที่ป่าธรรมชาติ แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถานีพัฒนาที่ดินที่มีพื้นที่ป่าธรรมชาติที่สมควรที่จะอนุรักษ์ไว้

สถานีพัฒนาที่ดิน	เขต	พื้นที่ (ไร่)
ชัยนาท	1	40-0-26
ปทุมธานี	1	0.25
มกดาหาร	4	70
กาฬสินธุ์	5	50
ขอนแก่น	5	700
มหาสารคาม	5	10
สกลนคร	5	4
อุดรธานี	5	10
เชียงใหม่	6	20
แม่ฮ่องสอน	6	1
ลำพูน	6	300

เชียงใหม่	7	5
น่าน	7	100
พิษณุโลก	8	250
เพชรบูรณ์	8	50
อุตรดิตถ์	8	5
ประจวบคีรีขันธ์	10	100
ชุมพร	11	1,400

ส่วนพืชพรรณที่สมควรอนุรักษ์ไว้ในพื้นที่จากจำนวนสถานีพัฒนาที่ดินที่ตอบแบบสอบถามพบว่ามีสถานีพัฒนาที่ดินที่มีพืชพรรณที่สมควรอนุรักษ์ไว้ในพื้นที่ จำนวน 20 สถานี หรือร้อยละ 43.47 ดังมีรายละเอียดสถานีและพื้นที่ป่าธรรมชาติ แสดงในตารางที่ 3

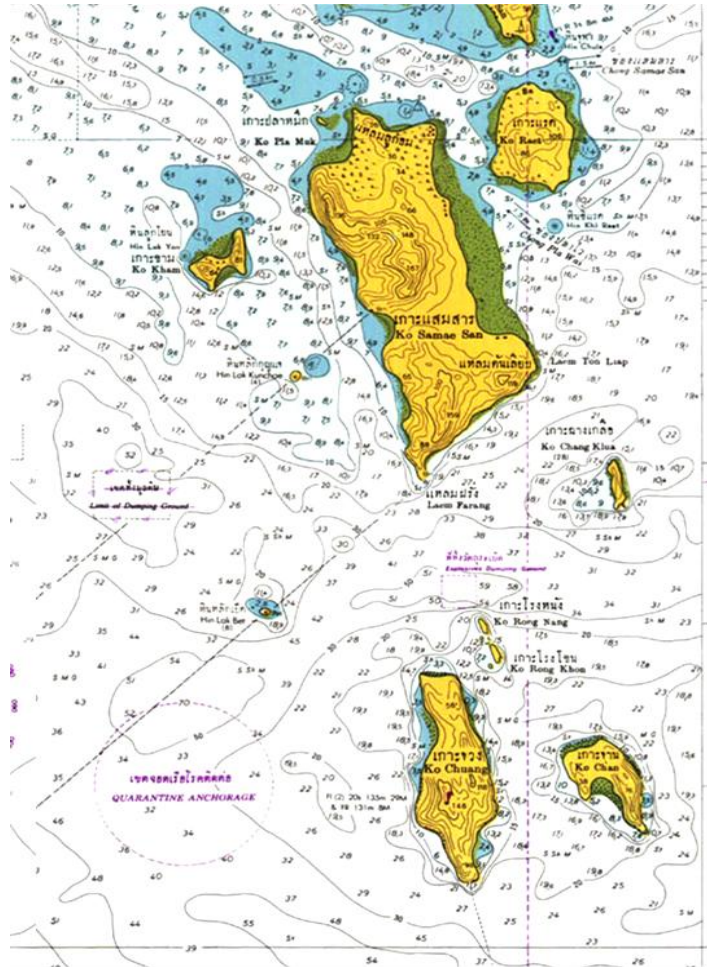
ตารางที่ 3 สถานี พืชพันธุ์ และพื้นที่พืชพรรณที่สมควรอนุรักษ์ไว้ในพื้นที่

สถานีพัฒนาที่ดิน	เขต	จำนวนพันธุ์	รายชื่อ	พื้นที่ (ไร่)
กรุงเทพฯ	1	3	โกก้าง จาก กระจินเทพา	10
นครปฐม	1	3	มเหสักข์ ยางนา แจง	10
อยุธยา	1	1	ยางนา	2
สระบุรี	1	11	ตะแบก ประดู่ สัก สะเดา ตะกู หางนกยูง ต้น ดินเป็ด อินทนิล พิกุล ลำดวน จามจุรี	30
มุกดาหาร	4	3	พยูง มะค่า ยางนา	5
ขอนแก่น	5	-	-	1
กาฬสินธุ์	5	7	ยางนา ยูคา ประดู่ ตะเคียน พยูง มะค่าโมง พะยอม	50
มหาสารคาม	5	4	มะค่า ยางนา พฤษภ ประดู่	50
สกลนคร	5	9	ยางนา ประดู่ แดง นนทรี มะค่า อินทนิล ตะเคียน พยูง ไม้	7
เชียงใหม่	6	2	ลิ้นจี่พื้นเมือง ลำไยพื้นเมือง	20
แม่ฮ่องสอน	6	9	อัมพวา ส้มมือ รางจืด มะเดื่อชุมพร ว่านค้ำคาว มันปู กล้วยป่า เพชรซาอู บอนขมื่น	1
ลำปาง	6	2	มะเกี๋ยง ผักเหียงคา	20
น่าน	7	11	สัก ชี้เหล็ก กระจินณรงค์ ยูคาลิปตัส ยางนา มะค่า ประดู่ กระจินเทพา ต้นตึง ไม้ สะเดา	100
พะเยา	7	3	สัก ยางนา ยูคาลิปตัส	50
พิษณุโลก	8	8	ขะม่วง สาแล ไม้แดง ประดู่ พลวง เต็ง สะเดา	250
เพชรบูรณ์	8	-	-	5
นครสวรรค์	9	5	ยางนา สัก พะยูง ราชพฤกษ์ คาง	3

กาญจนบุรี	10	9	มะขามป้อม ตะคก ขานาง ยางนา ตะแบก ขี้เหล็ก ตะกู เพกา กัลปพฤกษ์	4
ประจวบคีรีขันธ์	10	2	สักทอง สะเดา	10
ชุมพร	11	2	จำปาทอง กระถินเทพา	0.5

ดำเนินงานโดยกองทัพเรือ

กองทัพเรือ ได้ดำเนินงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีแนวทางปฏิบัติในการปกป้องรักษาสภาพพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบ คือ เกาะแสมสารและเกาะต่างๆ รวมทั้งสิ้น ๙ เกาะ ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ กองทัพเรือ (อพ.สธ. - ทร.) มีการดำเนินการลาดตระเวนและเฝ้าตรวจ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดบุกรุกพื้นที่นอกเขตทำประโยชน์ในพื้นที่รับผิดชอบ อันจะทำความเสียหายให้เกิดแก่พื้นที่ โดยการจัดชุดลาดตระเวนทั้งทางบกและทางน้ำตามห้วงเวลา ผลการดำเนินการไม่พบประชาชนเข้ามาบุกรุกพื้นที่ดังภาพแผนที่ตัวอย่าง

พื้นงานโครงการที่ทำการปกป้อง

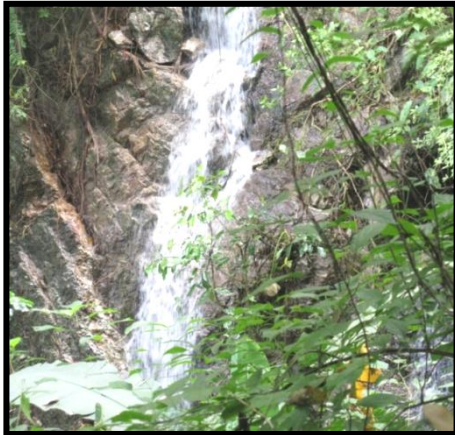
ดำเนินงานโดยกรมทรัพยากรธรณี

ผลการดำเนินงานแหล่งอนุรักษ์ธรณีวิทยาที่ได้รับการศึกษาและการประเมินคุณค่าทางวิชาการ พื้นที่แหล่งอนุรักษ์ทางธรณีวิทยาที่มีศักยภาพและได้รับการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และปกป้องแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติของประเทศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ พร้อมทั้งยังสามารถจัดทำเป็นระบบฐานข้อมูล เพื่อเพิ่มมูลค่าทางวิชาการและการท่องเที่ยวในรูปแบบของ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภายภาพ และชีว ภาพที่อยู่ใกล้เคียงกัน รวม 50 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 86 แหล่ง ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น 21 แห่ง อุบลราชธานี 27 แห่ง เพชรบูรณ์ นครราชสีมา และพังงา มากกว่า 38 แห่ง ดังตาราง ตัวอย่าง

พื้นที่	จำนวนแหล่ง	รายชื่อแหล่ง	
จังหวัดขอนแก่น	21	1.รอยตีนไดโนเสาร์หินลาดป่าขาด 3.หลุมขุดค้นไดโนเสาร์มีัญจาศิริ 5.สะพานหินธรรมชาติ 7.หินช้างสี 9. ลานผีหลอก 11.ถ้ำพญานาคราช 13.ถ้ำเกล็ดแก้ว 15.น้ำตกตาดใหญ่ 17.น้ำตกตาดฟ้า 19.ถ้ำค้างคาว 21.ถ้ำผาหวง	2.หลุมขุดค้นไดโนเสาร์ภูเวียง 4.สุสานหอยมีัญจาศิริ 6.คล้ายรูหนอนขนาดใหญ่ 8.คำโพน 10.ผาจันได 12.เขาน้อย 14.ถ้ำลายแทง 16.น้ำตกตาดทิดมี 18.น้ำตกตาดฟ้า 20.ถ้ำปู่หลุบ
จังหวัดอุบลราชธานี	27	1.แหล่งไดโนเสาร์ภูทอง 3.เสาระเบียญ ภูจันทร์แดง 5. แก่งตะนะ 7. น้ำตกสร้อยสวรรค์ 9. ผาชัน 11.สามหมื่นรู 13. ปากบ้อง-หาดสลึง 15.น้ำตกแสงจันทร์ 17.ถ้ำปาฏิหาริย์ 19.หาดวิจิตรา-แก่งพิสมัย 21.ภูอานม้า 23.หินโยกมหัศจรรย์ 25.ผานางคอย 27.ผาถ้ำค้างคาว	2.แหล่งไดโนเสาร์ยุคสุดท้าย 4. เสาเฉลียง ภูจันทร์แดง 6. น้ำตกตาดโตน 8.เสาเฉลียงยักษ์ 10.สามพันโบก 12.สวนหินประกายแสง 14.กลุ่มเสาเฉลียงวัดถ้ำผานางคอย 16.น้ำตกห้วยนาเมืองใหญ่ 18.น้ำตกก๊ิด 20.แม่น้ำสองสี 22.หินเต่าชมจันทร์ 24.ลานผาผึ้ง 26.ผาแต้ม
จังหวัดเพชรบูรณ์ นครราชสีมา พังงา	>38	ภูเขาหินปะการัง ปลาบ้านท่าพล ปลาหล่มสัก น้ำตกเหวทราย สุสานหอย ล้านปี รอยตีนไดโนเสาร์น้ำหนาว น้ำตกกล้าภู หินตัดสระปราสาท วัดถ้ำไตร รัตน์ กลุ่มปราสาทเขาสูงเนิน ถ้ำพูช้าง เป็นต้น	

ดำเนินงานโดยสวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี

การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ปกปักรักษาพันธุ์พืชสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ส่วนใหญ่เป็นงานสำรวจและศึกษาพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่ป่าธรรมชาติ โดยการเดินสำรวจเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ที่มีระยะทาง ประมาณ 1,500 เมตร สภาพพื้นที่โดยรอบจึงมีความชุ่มชื้นสูง พบการเจริญเติบโตของพืชในตระกูล เฟิร์น เห็ด รา ต้นบุก และต้นกระถือที่ออกดอก เป็นต้น

น้ำตกในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

ดอกกระถือ

บริเวณน้ำตกในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ พัฒนาในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระยะทาง 500 เมตร บริเวณลำธารฝายชะลอน้ำ (check dam)

ปราชญ์ชาวบ้านประจำศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นำทางนักท่องเที่ยวชมเส้นทางศึกษาธรรมชาติและบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรคตลอดเส้นทาง

ความหลากหลายของพืชและสัตว์ ใน 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางด่านมะกอก เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และเส้นทางเขาเจดีย์ พบว่าเส้นทางด่านมะกอกมีความอุดมสมบูรณ์ของป่ามากกว่าในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ นอกจากนี้ยังพบว่าในเส้นทางเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระยะ 500-1,500 เมตร พบว่าสัตว์ป่าที่อาศัยและออกหากินในบริเวณนั้นลดน้อยลง รวมทั้งสภาพป่าต้นไม้อย่างทรุดโทรมลง โดยมีสาเหตุมาจากการเข้าไปใช้พื้นที่ในบริเวณนี้มากเกินไป

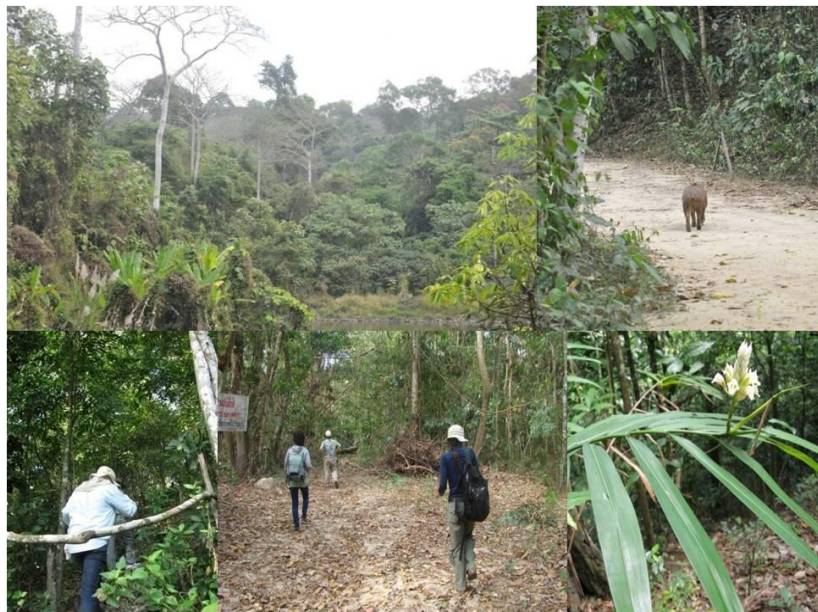
เส้นทางด่านมะกอก

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ

เส้นทางสำนักสงฆ์ (site 4) พบพันธุ์ไม้ป่าออกดอก จำนวน 10 ชนิด สภาพป่ายังมีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังพบการออกหากินของสัตว์ป่าในบริเวณพื้นที่ เช่น หมูป่า

ดอกปอตู

เห็ดปากหมู

ดอกบุกคางคก

ดอกเข้าพรรษา

ส่วนในพื้นที่ปกปักพันธุ์กรรมพืช บริเวณเส้นทางด่านมะกอกทำการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลความหลากหลายของพืช และสัตว์ พบว่าตลอดเส้นทางสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์ พบความหลากหลายของสัตว์เลื้อยคลานจำนวน 2 ชนิด และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 2 ชนิด

งูหมอก : *Psammodynastes pulverulentus*กิ้งก่าแก้ว : *Calotes emma*เต่าใบไม้: *Cyclemys dentata*ปาดบ้าน : *Polypedates leucomystax*

ดำเนินงานโดย ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การสำรวจและเก็บรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรพื้นบ้าน

บทคัดย่อ

การสำรวจพืชสมุนไพรในปี 2555 มีเป้าหมายเจาะจงพืชพรรณในกลุ่มนี้ไว้ 25 ชนิดด้วยกัน เนื่องจากได้ข้อมูลทางภูมิปัญญาพื้นบ้านจากผู้เชี่ยวชาญสมุนไพรพื้นบ้านว่าในป่าประเภทป่าผลัดใบ ป่าผสมผลัดใบ/ไผ่ และ ป่าเบญจพรรณ ในภาคเหนือมีพืชดังกล่าวเจริญเติบโตและกระจายพันธุ์อยู่ การสำรวจพืช 25 ชนิดนี้ดำเนินการในป่าภายในศูนย์ฯ และภายนอกศูนย์ฯ เมื่อพบพืชเป้าหมายจึงบันทึกสภาพพื้นที่ สภาพที่พืชเจริญเติบโต สภาพการกระจายพันธุ์ แล้วรวบรวมต้นพืชส่วนขยายพันธุ์ของต้นพืช มาปลูกเลี้ยงในพื้นที่ปลูกรักษา รวมไว้กับพืชสมุนไพรชนิดอื่น ๆ

ชนิดของพืชสมุนไพรและสรรพคุณของพืชบอกเล่าโดยผู้เชี่ยวชาญสมุนไพรพื้นถิ่น

ลำดับที่	ชนิดพืช	สรรพคุณทางยา	
		(พ่อหมอสนธิ พวงโพธิ์พันธุ์)	(พ่อหมอบุญนาค เทพชมพู่)
1	ว่านน้ำ (<i>Acorus calamus</i> L.)	แก้แสดงในอาหาร แก้ไข้	แก้หวัดตัวร้อน
2	สะเภอลม (<i>Agapetes hosseana</i> Diels)	ลดผื่นคัน แก้แพ้	แก้ไอสูกไอใส
3	ขางปอย (<i>Alchornea tillifolia</i> (Benth.) Mull. Arg.)	แก้ร้อนใน โรคในปาก	แก้ขางในปาก
4	ว่านกิบเรต (<i>Angioptris evecta</i> (G.Frost) Hoffm.)	แก้ไอเสบ	แก้โรคไต ช่วยขับถ่าย
5	ตองแตก (<i>Baliospermam solanifolium</i> (Brum.) Suresh)	แก้หอบหืด ยาถ่าย	แก้ปวดบวม
6	ข้า้แป้น (<i>Callicarpa arborea</i> Roxb.)	แก้แสดงในอาหาร	แก้ปากเปื่อย ร้อนใน
7	กระทงลาย (<i>Celastrus monspemoides</i> Loes.)	บำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย	แก้ริดสีดวงทวาร
8	เจตพังคี (<i>Cladogynos orientalis</i> Zipp. ex Span.)	บำรุงธาตุ	บำรุงหัวใจ กระตุ้นหัวใจ
9	นางแย้มป่า (<i>Clerodendron villosum</i> Caib)	แก้ผมร่วง ผมหงอก	แก้ลักปิดลักเปิด
10	มะขามเครือ (<i>Dalbagia darlacensis</i> P.H. Ho & Niyomdham)	แก้กระษัย ริดสีดวง	ลดความดันโลหิต
11	ส้มขื่น (<i>Glycomis parva</i> Craib)	แก้ไข้	แก้ง่วงนอน
12	คราม (<i>Indigofera tinctoria</i> L.)	แก้ตีข่าน	แก้ตะคริว
13	พุดดง (<i>Kospia arborea</i> Blume)	แก้กระษัย	แก้แสดงในอาหาร
14	กระตังใบ (<i>Leea indica</i> (Burm.f.) Merr.)	แก้ริดสีดวงทวาร กามโรค	แก้ริดสีดวงทวาร
15	ลิ้นงูเห่า (<i>Limnophila balsamea</i> (Benth.) Benth.)	ถอนพิษงู แมลงสัตว์กัดต่อย	บำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย
16	ขางปากปุด (<i>Melocalamus corchorifolia</i> L.)	แก้ร้อนใน	แก้ร้อนใน แผลในปาก เจ็บลิ้น
17	เอิ้นอ้า (<i>Osbeckia chinensis</i> L.)	แก้ริดสีดวงทวาร	แก้เนิว ขยายหลอดลม
18	ก้างปลาแดง (<i>Phyllanthus pulcher</i> Wall.)	แก้ไข้ แก้พิษ	แก้ปวดเมื่อย คลายเส้น

	ex Mull. Arg.)		
19	ขลุ้ (<i>Pulchea indica</i> L.)	แก้หืดหอบ	แก้ไชนัส
20	เล็บครุฑใบใหญ่ (<i>Polyscias guilfoylei</i> L.H. Bailey)	แก้ลม แก้เครียด	แก้ลม ปวดหัว
21	พญาไร้ใบ (<i>Sarcostemma acidum</i> Voigt)	แก้โรคลมชัก	แก้ลมพาด
22	จงลอะ (<i>Securidaca inappendiculata</i> Hassk.)	บำรุงกำลัง	กระตุ้นประสาทส่วนกลาง
23	ฮ้อสะพายควาย (<i>Sphenodesme pentandra</i> Jack)	บำรุงกำลัง	บำรุงกระดูก แก้ไขข้ออักเสบ
24	รางแดง (<i>Ventilago deniculata</i> Willd.)	แก้กระษัย	แก้ปวดหลัง ปวดบั้นเอว
25	ฮ่อมช้าง (<i>Viburnum coriaceum</i> Blume)	แก้ดีซ่าน	แก้เหน็บชา

ผลการสำรวจ

การสำรวจพื้นที่ป่าในเขตศูนย์ฯ พบสมุนไพรเป้าหมาย 9 ชนิด การสำรวจพื้นที่ป่านอกเขตศูนย์ฯ รัศมี 50 ก.ม. จากศูนย์ฯ พบสมุนไพรเป้าหมาย 14 ชนิด รวบรวมตัวอย่างของพืชสมุนไพรจากแหล่งสำรวจมาปลูกรักษาไว้ในแปลงรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าการขยายพันธุ์พืชสมุนไพรหลายชนิดมีปัญหาที่จะต้องศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้วิธีการขยายพันธุ์ที่เหมาะสม ในจำนวนพืชสมุนไพรที่ปลูกรวบรวมไว้ มีต้นกะตังใบที่ขยายพันธุ์ไว้เริ่มออกดอก จึงได้บันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ในขั้นต้นไว้ ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการปลูกเลี้ยงและการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในทางสาธารณสุขนั้น ยังคงค่อนข้างมีปัญหาในด้านการติดต่อและการเข้าถึงผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น ในการสำรวจได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นบางท่านที่ได้ให้ความรู้ในการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรเป้าหมายชนิดต่างๆ

พืชสมุนไพรในสภาพธรรมชาติภายในพื้นที่ป่าเบญจพรรณภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
1 = กะตังใบ 2 = กะทงลาย 3 = ขางปอย 4 = ขางปากปุด 5 = รางแดง

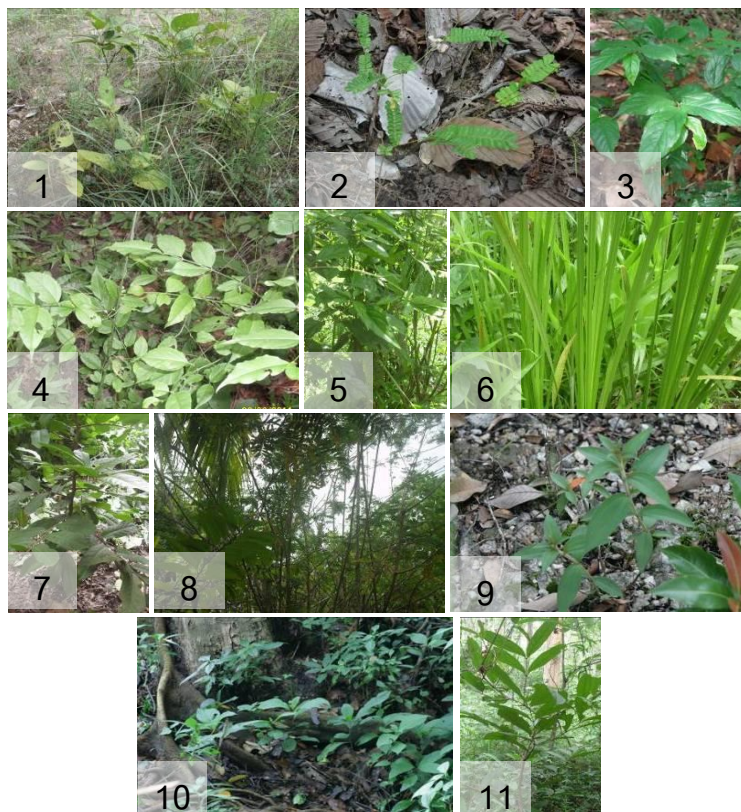

พืชสมุนไพรที่พบในพื้นที่ป่าผสม
ผลัดใบภายในศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ
1 = ช้าแป้น 2 = พุดดง
3 = ว่านกับแรด 4 = เล็บครุฑใบ
ใหญ่

สำรวจพืชสมุนไพรในป่านอกเขต
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ

พืชสมุนไพรในแหล่งอาศัยในป่าสงวน
แห่งชาติขุนแม้ว
1 = กระตังใบ 2 = ก้างปลาแดง 3 =
ขลุ้ 4 = ขางปอย 5 = ขางปากปุด 6
= คราม 7 = จองละอา 8 = ช้าแป้น
9 = นางแย้มป่า 10 = เปล้าตองแตก
11 = พญาไร้ใบ

พืชสมุนไพรในแหล่งอาศัยในป่าสงวนแห่งชาติขุนแมกวง (ต่อ)

- 1 = เจตพังคี 2 = มะขามเครือ 3 = รวงแดง 4 = รวงแดง 5 = ลิ่นงูเห่า 6 = ว่านน้ำ
7 = ส้มขี้ 8 = สะเภาลม 9 = เอ็นอ้า 10 = ฮ่อมช้าง 11 = ฮ่อมสะพายควาย

พืชสมุนไพรที่ขยายพันธุ์ไว้ในโรงเรือนเพาะชำ

ต้นและใบของกะตังใบ (*Leea indica* (Burm.f.) Merr.)

ช่อดอกและดอกของกะตังใบ (*Leea indica* (Burm.f.) Merr.)

ผลของกะตังใบ (*Leea indica* (Burm.f.) Merr.)